

# • FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 50.

Lýsingaprisur fyri petittregul: 30 øyr. á forstíðni, 20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við størri lýsingum fest avsláttur í prísinum.

Leygardag hin 17. decembir 1932.

Kostar kr. 1,50 fjóðringsárið + Porto. Blaðið verður bilsat á posthúsinum, brævsavnarstöðum og skrivstovuni. Telf. 143.

6. árg.

## Valhugsan.

7.—12.—32.

Nú er talað og skrivað um val, fólkatingsval, og eisini her í Havn hava »gemyltini« verið í roring, kanska vel so stórar, men tað ger okkum tó bilsin, at alt hetta snarar seg um val av einum manni til danatung, meðan eingin klývur í tvey um tað fyrstalandi val til okkara egna byarting. — Misfatið okkum ikki, vit hava jú sjálvir verið við í stríðinum; tað var okkara pliktin, sum tað má vera einhvønn foroyings pliktin at royna alt, roynast kann, tá val er á ferð.

Men, tað er og skal vera tann fyrsta uppgáva hjá okkum her í Havn at hugsa um okkara egnu víðurskipti, áður vit hugsa um hitt samlaða fólk. Tó fólkatingsvalið stóð jú fyrst fyrri, og tí fall tað so, at tað var fyrst umrøtt.

19. í hesum, um 12 dagar, verður val av monnum til okkara býarstýri og til tað nevnd, sum hevur ta sváru uppgávu at meta tann skatt, vit havnarborgarar skulu bera, ein uppgáva, sum sjaldan verður loyst rættvisiliga, so ómøgulig hon er.

Higartil, og frá tí fyrsta vit finga eitt býráð, hevur tað verið so, at valið hevur verið eftir »politiskum linjum«, sum tey nevna tað, á sama hátt sum til logting og niður á danatung. Tey politisku felagini her í Havn hava stillað upp sjálfstýris- og sambandsvenni, so ein skuldi trúð, at tað var stóran, sum menn tóku til Føroyar — Danmark, ið var tað avgerandi í okkara býarstýri. Ein og hvør hugsandi maður og kvinna má ivaleyst fata — og longu hava fatað — at hetta er fullkomuliga ódæmtisligt. Tí hvat í hesi víðu verð hevur tað við okkara innviðar víðurskipti at gera? Her ræður einans um at fáa tað best møguliga úrslit fyrri Havnar bý úr teirra arbeiði. Her ræður um, at teir menn, ið har koma til at sita í teim komandu fyra árum, eru forir fyrri at rokja teirra starv til gagns fyrri okkum øll. Tí mugu jú vita, at tað ikki er teir, sum lata peningin, sum gongur til, teir eru einans settir til at varðveita øllum á besta hátt.

Sum sagt, higartil hevur okkara býráð verið valið eftir tí politisku støðu, ymsir menn hövdu, og tað er skeið, og tað má ikki henda eina ferð enn.

Fyri einum seks árum síðan fírtist her í Havn — ella rættari Suðurstreymoy — eitt nýtt felag: Suðurstreymoyar Javnaðarfelag. Hetta er fyrstu ferð at javnaðarorrslan, hin socialdemokratiska hugsanin, er komin til orða her í Føroyum. — At hon ikki er ókend her á landi fyrr, er nakað vit vita, og óunkandi hevur hon sett hovið upp undan; men nokur »organisering« var ikki, so her var einki at koma fram við á vali, hvorki almennum ella býarvali. Sum áður sagt her í okkara blaði, er

## Telegram til „Føroya Social-Demokrat“

København, 15.—12.—32.

Folketingets Finansudvalg tiltraadt Bevilling 31.000 Kroner til Udvidelse af Tuberkulosesanatoriet Højdal, foruden 11.000 extra til Driften indeværende Aar.

socialisman ikki beinleiðis eitt parti, eins og hini, hon er smáfólksins krav um líka rætt til alt tað góða, samfelagið eigur, andiligt og materielt. Framtíðin vil tí bert kenna tvey partir: tað altíð afturhaldandi, konservativa, ríkismannspartið og tað framfættir strembandi smámannspartið, socialisman.

Hetta socialistiska felagið, javnaðarfelagið, hevur enn ongan mann í býarstýri okkara, men nú er ikki talan um at biða longur, nú má roynast — nei, nei, ikki roynast! nú skal tað verða, her skal ikki tosað, her skal nakað gerast, ja nógv gerast!! Í okkara bý má og skal gangast eftir somu linjum sum alla aðra staðni um heimn: javnaðarmenn inn í býarstýrin, so í bygdarkommunurnar og so: landið vunnid fyrri socialismuni. — Tað er sjálvsagt, at vit mugu hava menn inn í okkara býarstýri mánaðagin t. 19. í hesum; hvussu nógvir vit fáa, er ikki gott at vita, men vit vóna tað besta.

Okkara býráð er, sum vit vita, soleiðis vorðið nú, at har eru seks limir valdir burtur av einum lista, sendur inn frá »Føroya væl« (sambands-felagið), og tveir valdir av sjálfstýrisfólki; harafturat ein limur uttanfyri partir. Hesir seks ráða fyrri borgum, og alt verður sum teir vilja; hvussu gott og rættvisi eitt uppskot so er, framselt av nokrum av hinum trimum, kunnu teir ikki gera sær nakrar vónir um at fáa tí frama, fellur tað ikki hinum seks. Hetta er ein ómøgulig støða at halda: Eitt afturhaldsparti, sum sambandið jú er, skal avgjort ráða okkara víðurskiptum, ómøguligt!!

Nú verði tað langt frá okkum at siga, at allir hesir menn eru sorir fyrri at hava oyru og eygu opin fyrri framsligi, men »som Herren er, saa følger ham Svende«, hetta fer væl at hóska her; tað verður neyvan so, at tann ráðandi flokkurin ikki fylgir helst sínum formanni í flest øllum forum.

Lat okkum nú fara í kríggi! lat okkum, tað almenna fólkid, fylkjast og hond í hond fara í dyst móti teimum, sum stórfólkið — ella tey sum teim fylgja — hava sett inn, og troðka teir út. Takið tykkum saman og gerið sum tá teir tóku Ribarhús, lat okkum »med draget Sværd under Skarlagenskind« dansa teir út úr »Arnesminde« og sjálvir taka sessirnar. — Gerið tað fyrri »Erik Kongen hin unge«, fyrri fólkid sum altíð er ung, tí tað er jú ungdomurin ið eigur framtíðina.

## Havnar arbeiðsmannafelag. og javnaðarorrslan.

Tíverri er tað so, at fólk her tykjast at ræðast orðið politikk, og í einum og øðrum felagi er í less skrá bannað at tala um »politikk«. Í mongum forum er einki at siga um hetta; t. d. er tað sjálvsagt óhóskandi at koma upp at trælast um politikk, partapolitikk í einum felagi, sum hevur heilt onnur endamá, soleiðis í ónum sjónleikarfelagi, einum missionsfelagi o.s.fr. Men er tað eitt felag, sum hevur til endamá at skapa ókonomiskt framstig, at fara fólkid íram til betri lívkor, stillar sakin seg annarleiðis, her kann »politikkur« ikki verða úthýstur.

Nú er fyrst at spyrja, hvat vit meina, tá vit nevna »politikk«. Hervið meina vit beinleiðis arbeiði til frama fyrri okkara samfelag, fyrri okkum sjálvi, vónn og ein. — Øll talan um almenn borgarlig víðurskipti er politikkur, her er einki at ræðast. — At okkara politikkur her á landi meir hevur líkað tí versta grannastevnu-kjegli enn sáttligari tigan um landsins ve og væl, er so stalt sum tað er sagt, men tað er ikki tann politikkur vit her í hesum blaði nú ella nakrantíð ætla at skriva um. Men tað er tann politikkur, sum hevur til endamá einaferð at fara menniskjuna fram til tann dag, tað rættvisi ræður á jorð, tað tað verður soleiðis sum stendur í einum orindi av tí viðgita skaldinum Grundtvig: »... og da har i Rigdom vi drevet det vidt, naar faa har for meget og færre for lidt.«

Tann politikkurin, sum forir okkum inn í eydnalandið, har rættvisi býr, kann ikki vera annað enn góður, og honum vilja einaferð øll fylgja — men enn er langt á mál her. Hesum politikk, javnaðarpolitikkinum má ein og hvør tann fylgja, sum forir eitt stríð fyrri tí dagliga breiði, fyrri at vinna upp at tær hæddir hvaðan hann kann skoða inn í landið hvør eydnað býr. — Ein og hvør maður ella kvinna sum er við í hesum stríði, tey eru javnaðarsinnaði, tað er bara soleiðis skikkað, at hetta er ikki vorðið teimum klárt enn. —

Vit hava her í Havn eitt arbeiðsmannafelag, sum brátt hevur nógv ár á baki, men enn er ongantíð í hesum felagi gjørt eitt arbeiði fyrri at vísa, at hetta felag er eitt javnaðarfelag, eitt socialdemokratisk felag. Skáðin er, at tá »Suðurstreymoyar Javnaðarfelag« varð fírt, varð einki fírt til arbeiðsmannafelagið og greitt teim frá: »Hetta og tykkara felag er í síni innastu kjarnu eitt og tað sama.« — Tí so sattu sum tað skaft felag tykkara fyrri at stímbra tykkum í stríðinum fyrri at vinna fram á tað mál, sum eitur: tey bestu víðurskipti fyrri øll tey sum barar hava sínar tvær hendur á tað líta, so vist eru til javnaðarmenn, og so

vist mugu tit verða við, tá ræður um at gera alt fyrri at fáa bý okkara, Havnar bý — vaksin upp á teim beru steinum — stýrdan ikki av monnum, sum í øllum teirra yrki eru afturhaldsmenn tað tað ræður um at gera tað besta fyrri tey, sum liva á skuggasíðuni, men harimóti av monnum, sum hava vilja netupp til at virka fyrri teimum, sum hava hjálpinu fyrri neyðini. Menn, sum vilja virka fyrri framburði í okkara býi, virka fyrri øllum tí og øllum teimum, sum neyðugt er at virka fyrri, teir er tað, tað almenna fólkid eigur at fara og greiða atkvøðu fyrri, teirra lista eiga vit øll at seta kross við.

Sum aðra staðni sagt: Hin væl kandi partapolitikkurin, sambands- og sjálfstýrispolitikkurin má ikki nú longur vera frammi, tá býarstýrisval stendur fyrri. Her er tað og skal tað verða teir tveir partarnir, afturhald og framstig, stríðið skal standa ímillum, og tí vóna vit, at eisini Havnar arbeiðsmannafelags limir fyrri ein stóran part vilja verða við í stríðinum og á rættari síðu.

Sjálvsagt, ein og hvør gongur ta leið, hann heldur vera besta, og her hann enn — tó hann er limur av einum arbeiðarfelag — antin sambands- ella sjálfstýrismaður, fygir hann síni hugsan her, men vit siga enn. Men tit, limir av Havnar arbeiðsmannafelag, latið ikki teir menn sum vilja tykkum illa, sum eru óhóskandi til at vera álittismenn tykkara, fða tykkum til í gáloysni — vit høvdu nær sagt í spóli — til at fara á val og tveita tykkara persón burtur. Minnist til, her er eitt stórt svar, sum gevur bakkast um verður spælt við tað.

## Stem socialdemokratiskt!

Socialdemokratiet í Thorshavn, vil til det forestaaende Byrådsvalg søge at faa Sæde i Thorshavns Byraad. Dette er naturligt, forstaaeligt og — nødvendigt.

Af samtlige Partier eller Sammenslutninger, der opstiller Kandidater til Byraadet, er der intet Parti, ingen Sammenslutning, der har saa gode Forudsætninger, for at kunne virke fremmende og samtidigt oplivende paa Bylivet i Almindelighed og for selve Byens Udvikling i Særdeleshed. Det er en Nødvendighed for en fremtidig og sund Udvikling af vor By, at Byens Raad præges af den Arbejderbefolkning, de producere, der er Borgere i Byen, og særlig koncentrerer sig om de sociale og økonomiske Interesser.

Socialdemokratiet er ikke i Lighed med de borgerlige Partier eller private Sammenslutninger, præget af fanatiske politiske Hensigter, men derimod er Socialdemokratiet et retlinjet socialt og økonomisk Parti, et regulært Arbejderparti. Og det er givet, at et Parti, som Socialdemokratiet, der har særlige

sociale og økonomiske Interesser har mange, mange vigtige Opgaver at løse i Byens Raad, til Fremme af vor Bys Udvikling, Arbejde og Beskæftigelse for dens Borgere, og human Omsorg for de Gamle.

»Som By, saa Borgere«, siger et gammelt Mundheld, og der noget om det. Men skal Byen bære Præget af Borgerne, maa ogsaa Borgere — af hvilke det langt overvejende Flertal er Arbejdere og Fiskere — præge Borgernes Raad, Byraadet. Dette gøres kun ved at Borgerne vælger et socialt og økonomisk indstillet Byraad, altsaa et socialdemokratisk Byraad.

Thorshavns By savner indbringende Virksomheder, saasom Skibshyggeri, Rehslageri o. a., der staar i nøjeste Forbindelse med vort Hovederhverv, Fiskeri. Det maa nu være paa Tiden, at disse Opgaver løses og Planen om, at færøske Skibe bygges paa Færøerne af Færinger, realiseres. Her kan Thorshavns Kommune, Thorshavns Byraad, tage et Kæmpetog for Arbejde og Beskæftigelse for Byens Haandværkere og Arbejdere i Almindelighed, et Kæmpetog for Højnelse af hele den færøske Nation i økonomisk Henseende. Der ligger Guld i Barrer, som ei er møntet ud; det vrimer af Opgaver for et socialdemokratisk Byraad. Stem derfor socialdemokratiskt!

Der har gennem mange Aar været skrevet og talt om et Alderdomshjem. »De gamle Hjem«, men dette har indtil Dato kun været Tale og Ord. Socialdemokraternes Opgave er at faa rejst de Gamle et Hjem, der er Borgerne og Byen værdigt. Nu maa dette ikke alene være Ord, Ord, Ord; nu maa der handles og Planen om et Alderdomshjem blive til Virkelighed.

Borgere og Borgerinder! Mød ved Byrådsvalget og stem socialdemokratiskt!

Thorshavner.

## Minisvarði fyrri R. C. Effersøe.

Rasmus Effersøe doyði í 1916, og árin aftaná varð savnaður peningur til ein minnisvarða. Eftanin er nú at fáa sett eina broncumynd av honum á tinghúsvollin.

Hinn innkomni peningur er ovlitil.

Í Tórshavn verður fyrireikað eitt R. C. Effersøe-kvold, og loyvi eg mær at biða góðar menn á bygd fáa ílag, at sjónleikir R. C. Effersøes eisini verða spældir á bygd í vetur, og peningurin, ið inn kemur, verður givin til minnisvarðan, ella um hetta ikki er gjørligt, at fundar verða hildnir, hvar hansara sjónleikir ella yrkingar verða upplisnir, og peningur á hendan ella annan hátt verða savnaðir til nevnda endamáli.

Edw. Mitens.